

*Гурський Д.Ю., аспірант кафедри банківської справи
Київського національного торговельно-економічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ РЕЗЕРВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТА РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність обов'язкових резервів як інструмента монетарної політики, визначено його функції, складові та вплив на фінансовий ринок. Проаналізовано вітчизняний досвід запровадження обов'язкових резервів, досліджено динаміку змін нормативів резервування, охарактеризовано економічні мотиви їх встановлення і вплив на рівень ліквідності банківської системи. Автором наведені особливості запровадженого в Україні порядку формування обов'язкових резервів, визначено його якісні риси й шляхи подальшого вдосконалення. Проаналізовано вплив діючої системи обов'язкового резервування на показники ліквідності банківської системи. На основі проаналізованого міжнародного досвіду з питань запровадження монетарного регулювання грошового ринку обґрунтовано перспективні аспекти щодо вдосконалення механізму обов'язкових резервів в Україні.*

***Ключові слова:** обов'язкові резерви, ліквідність банківської системи, нормативи резервування, монетарні інструменти, мінімальні резерви.*

Постановка проблеми. В умовах фінансової нестабільності та низького рівня розвитку ринкових інструментів регулювання грошово-кредитного ринку центральний банк змушений застосовувати жорстку монетарну політику. При цьому вплив монетарних важелів, зокрема обов'язкових резервів, є не досить керованим і може негативно впливати на макроекономічні показники та фінансовий сектор. Зазначена проблема потребує постійного дослідження, особливо у контексті впливу обов'язкового резервування на грошово-кредитний ринок, показники ліквідності банківської системи, для можливості швидкої зміни регулюючих інструментів у випадку їхньої неефективності.

Мета статті – проаналізувати особливості застосування інструмента обов'язкового резервування в Україні, визначити його вплив на грошово-кредитний ринок, ліквідність банківської системи, визначити напрями вдосконалення інструмента з урахуванням міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними питаннями дослідження монетарних інструментів, а також окремими практичними аспектами застосування обов'язкового резервування присвячено праці багатьох українських вчених, зокрема М.Ф. Пехновської, А.М. Мороза [6], Р.М. Набока, О.В. Дзюблюка [17], В.В. Герасименко, А.С. Гальчинського, М.І. Савлука, А.В. Сомик, В.І. Міщенко [4]. Серед зарубіжних авторів теоретичні концепції функціонування системи обов'язкових резервів висвітлено у працях Г.Г. Фетісова, О.І. Лаврушина [14], С. Грея, Н. Телбона [15]. Ці та інші дослідники розкривають здебільшого теоретичні аспекти. Проте, серед праць вітчизняних науковців відсутні дослідження впливу обов'язкового резервування на основні макроекономічні показники, ліквідність та прибутковість банківської системи в сучасних умовах. Зазначена ситуація зумовлює необхідність у подальшому дослідженні проблем використання монетарних інструментів.

Виклад основного матеріалу. Науковці виділяють обов'язкові резерви як один з найдавніших інструментів регулювання ліквідності на макрорівні. Вперше обов'язкові резерви були запроваджені в США на початку ХХ століття як інструмент формування страхового фонду за вкладками клієнтів банків. Особливості застосування механізму обов'язкових

резервів на сучасному етапі розвитку грошово-кредитної системи полягають у тому, що центральні банки зменшують можливість використання банками залучених ресурсів на розмір обов'язкових резервів. Зарубіжні науковці, зокрема С. Грей та Н. Телбон визначають, що сьогодні роль обов'язкового резервування змінилася: з інструмента формування страхового фонду для своєчасного виконання зобов'язань вони еволюціонували в інструмент монетарного регулювання ліквідності та грошової маси [15, с. 62]. В.І. Міщенко у своїх працях підкреслює, що, за характером свого впливу на грошово-кредитну сферу, зміна резервних вимог – це безпосереднє втручання регулятивного органу у функціонування банківської системи. Науковець відзначає тенденцію до зменшення нормативів резервування у розвинених країнах і намагання центральних банків лібералізувати порядок їх формування [4, с. 20-25].

Національний банк України визначає обов'язкові резерви як кошти банків та інших фінансово-кредитних установ, які зберігають на кореспондентських рахунках у центральному банку як забезпечення певних напрямів своєї діяльності відповідно до встановлених нормативів. Норму відрахувань до обов'язкових резервів встановлюють як процентне відношення до суми залучених банком коштів [2, с. 305].

Ефективність механізму обов'язкового резервування, його вплив на ліквідність банківської системи та на грошовий ринок загалом залежить від того, наскільки адекватні до поточної ситуації у фінансовому секторі запроваджені важелі центральним банком. Зазначимо, що в практиці країн з розвинутою ринковою економікою нормативи резервування не змінюються протягом тривалого часу, позаяк часті зміни нормативів призводять до різкої дестабілізації грошово-кредитного ринку. На жаль, економіка України досить тривалий час знаходиться в умовах фінансової нестабільності, що зумовлено, на тлі загострення соціально-політичних конфліктів, значним рівнем інфляції, девальвацією національної валюти, зростанням зовнішнього боргу. За таких умов Національний банк України досить часто змінював основні засади механізму функціонування обов'язкового резервування. До 01.07.2011 р. структура нормативів обов'язкового резервування передбачала диверсифікацію норм резервування за такими категоріями:

- строкові кошти юридичних та фізичних осіб у національній валюті;
- строкові кошти юридичних та фізичних осіб в іноземній валюті;
- кошти на поточних рахунках і кошти на вимогу юридичних та фізичних осіб у національній валюті;
- кошти на поточних рахунках і кошти на вимогу юридичних та фізичних осіб в іноземній валюті;
- кошти залучені банками від банків нерезидентів.

Починаючи з 05.12.2008 р. норматив резервування за коштами, залученими у національній валюті, становив 0 % (табл. 1). Метою зазначеного рішення були наслідки впливу світової фінансової кризи, збільшення попиту на іноземну валюту та девальвація гривні.

З 01.07.2011 р. Національним банком України прийнято рішення щодо диверсифікації норм обов'язкового резервування в залежності від валюти зобов'язань. За строковими коштами в іноземній валюті, залежно від строку залучення (короткострокові, довгострокові), з метою посилення преференцій до більш строкових коштів, введено два окремих нормативи резервування, також запроваджено диверсифікований підхід до резервування коштів, що залучені від банків-нерезидентів та фінансованих організацій [7]. Національним банком України водночас підвищено норми резервування за коштами в іноземній валюті, що обліковуються на поточних рахунках, та коштів на вимогу. Зазначені рішення НБУ були спричинені потребою в оптимізації структури пасивів та ризику ліквідності через зростання обсягів валютних пасивів з одночасним зменшенням обсягу кредитування в іноземній валюті.

Нормативи обов'язкового резервування в Україні (вересень 2005 р. – червень 2011 р.)

	Строкові депозити нефінансових корпорацій та домашніх господарств		Кошти на поточних рахунках та депозити на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		Кошти, залучені від депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів
	нац. валюта	іноземна валюта	нац. валюта	іноземна валюта	
01.09.2005 09.05.2006	6	6	8	8	-
10.05.2006 31.07.2006	4	4	6	6	-
01.08.2006 30.09.2006	2	3	3	5	-
01.10.2006 04.12.2008	0,5	4	1	5	-
05.12.2008 04.01.2009	0	3	0	5	-
05.01.2009 31.01.2009	0	4	0	7	-
01.02.2009 30.06.2011	0	4	0	7	2

Джерело: [8].

У липні 2013 р. Національним банком України змінено структуру нормативів обов'язкового резервування з метою стимулювання банків до залучення довгострокових ресурсів. Зокрема, з 01.07.2013 р. за коштами в іноземній валюті, що обліковуються на поточних рахунках та коштами на вимогу, залежно від типу клієнта (юридичні особи, фізичні особи), введено окремі норми резервування (табл. 2).

Нормативи обов'язкового резервування в Україні (липень 2011 р. – грудень 2014 р.)

	Строкові депозити нефінансових корпорацій та домашніх господарств			Кошти на поточних рахунках та депозити на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		Кошти, залучені від депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів			
	нац. валюта	іноземна валюта		нац. валюта	іноземна валюта	нац. валюта	іноземна валюта, окрім RUB	у російських рублях	
		коротко-строкові	довго-строкові						
01.07.2011 29.11.2011	0	6	2	0	8	0	2	2	
30.11.2011 30.03.2012	0	7,5	2	0	8	0	2	2	
31.03.2012 29.06.2012	0	8	2	0	8,5	0	2	0	
30.06.2012 30.06.2013	0	9	3	0	10	0	3	0	
	строкові депозити нефінансових корпорацій та домашніх господарств			кошти на поточних рахунках та депозити на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств			кошти, залучені від депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів		
	нац. валюта	іноземна валюта		нац. валюта	іноземна валюта		нац. валюта	іноземна валюта окрім, RUB	у російських рублях
		коротко-строкові	довго-строкові		Нефін. корпорації	дом. госп			
01.07.2013 29.09.2013	0	10	5	0	10	15	0	5	0
30.09.2013 18.08.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	0
19.08.2014 30.12.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	5

Джерело: [8].

З метою зменшення концентрації короткострокових коштів фізичних осіб підвищено норми резервування за відповідними статтями пасивів [9]. У зв'язку з погіршенням соціально економічної ситуації в Україні у 2014 р., стрімкою девальвацією національної валюти НБУ розпочав пошуки нових інструментів стабілізації фінансового ринку. Хоча, протягом 2014 р., норми резервування не зазнали значних змін, центральний банк змінив порядок формування та зберігання обов'язкових резервів. Звертаємо увагу на те, що протягом 2013 р. банки формували частину обов'язкових резервів на окремому рахунку в НБУ в розмірі 50 % від загальної суми резервів (аналітичний рахунок 1203) та на основному коррахунку банку (аналітичний рахунок 1200). За таких умов кошти обов'язкових резервів, що зберігались на рахунку 1203, були фактично недоступним та збитковим активом для банківських установ.

Починаючи з 19 серпня 2014 р. Національний банк України дозволив формувати та зберігати загальний обсяг резервів на своєму основному коррахунку (аналітичний рахунок 1200). Кошти, що формувалися та зберігались на окремих рахунках, було повернено банкам. Виняток становили фінансові установи, які були визнані проблемними, а також банки, котрі мали заборгованість у погашенні зобов'язань перед НБУ [10].

Станом на 31.12.2014 р. Національний банк України змінив структуру нормативів обов'язкового резервування, було введено два нормативи обов'язкового резервування залежно від строковості коштів, а диференціацію нормативів у розрізі валют скасовано (табл. 3). Слід зауважити, що нормативи обов'язкового резервування за залишками коштів у національній валюті встановлено вперше з 2008 року. З точки зору обсягів формування обов'язкових резервів, запроваджені нововведення значно підвищують обсяги резервів та знижують прибутковість.

Таблиця 3

Нормативи обов'язкового резервування в Україні (з 31.12.2014 р.)

	За строковими депозитами	За коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу
31.12.2014	3	6,5

Джерело: [8].

Поряд зі змінами у нормативах резервування, центральний банк протягом останнього року 4 рази підвищував облікову ставку. Станом на 04.03.2015 р. облікова ставка НБУ становить 30 %, що є безпрецедентним кроком регулятора за останні 15 років. Підвищення резервних вимог і значне збільшення облікової ставки пов'язані зі значною девальвацією національної валюти та відтоком капіталу з України. За таких умов центральний банк намагається абсорбувати надлишки ліквідності, тим самим звужити можливості банківських установ до здійснення валютних спекуляцій [11]. На нашу думку, різке підвищення облікової ставки спричинить зменшення обсягів кредитування й може призвести до занепаду системно важливих галузей економіки, які є залежними від отримання кредитних ресурсів.

Починаючи з 31.12.2014 р., Національний банк змінив перелік активів, які можуть бути зараховані банком на покриття обов'язкових резервів, а саме:

- скасовано норми щодо можливості зарахування на покриття обов'язкового резервування придбаних ОВДП;
- дозволено зараховувати на покриття обов'язкового резервування залишки готівки в касі банку в національній валюті у розмірі 50 %;
- залишки коштів, які перебувають на кореспондентських рахунках банку 1500 та 1502 у ПАТ «Розрахунковий центр», у розмірі 100 % [11].

Врахування до обов'язкових резервів коштів, що обліковуються на кореспондентському рахунку 1500 у ПАТ «Розрахунковий центр», з точки зору ліквідності банківської установи, має досить суперечливе значення. З позиції фінансової стабільності ПАТ «Розрахунковий центр», що є кліринговою установою, створеною Національним банком України, відноситься до банків з високим рівнем стабільності, кошти банків, що обліковуються на його коррахунках, мають достатній рівень захищеності. Відтак НБУ враховує їх на покриття обов'язкових резервів. Проте слід зазначити, що банківські установи можуть отримувати міжбанківські кредити від

ПАТ «Розрахунковий центр» на ностро рахунки, тим самим виконувати норми резервування, збільшувати показники нормативів ліквідності. Здійснення зазначених операцій не суперечить законодавству та забезпечує функціонування механізму підтримки ліквідності комерційних банків, але операції з кредитування банківських установ на ностро рахунки кредитами овер-найт збільшують формальний обсяг високоліквідних активів по банківській системі, які з практичної точки зору не впливають на якість виконання банками своїх зобов'язань.

Система обов'язкових резервів як механізм регулювання ліквідності залишається однією з найсуперечливіших проблем діяльності банків.

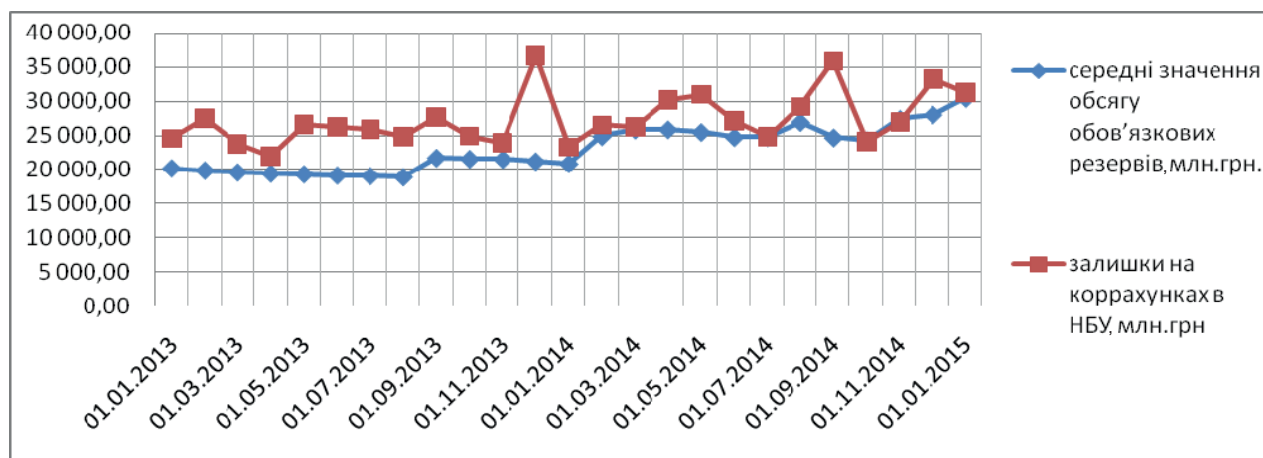

Рис. 1. Динаміка змін обсягу обов'язкових резервів та залишків коштів на коррахунках НБУ в 2013-2015 рр.

Джерело: складено автором на підставі даних [8].

Проаналізувавши представлені на рис. 1 обсяги середніх резервних вимог та показники стану коррахунків банків у Національному банку України, можна визначити, що банківська система України має надлишок ліквідності. Динаміка зміни норм резервування, наведена в табл. 1-3, відображає намагання регулятора впливати на грошово-кредитний ринок, зменшуючи обсяги вільної ліквідності з метою уповільнення темпів інфляції та підтримання цінової стабільності на фінансовому ринку. Важливо зазначити, що Національний банк, підвищуючи норми резервування, водночас лібералізує механізми формування обов'язкових резервів. Вагоме значення у лібералізації механізму обов'язкового резервування є запровадження можливості щодо врахування частини готівкових коштів у національній валюті на покриття обов'язкових резервів. Зазначені рішення НБУ свідчать про його намагання застосовувати більш гнучкі важелі у механізмі формування обов'язкових резервів, прагнення зменшити обсяги вільної ліквідності, не зменшуючи при цьому реального обсягу монетарної бази.

В умовах розвинутої ринкової економіки держави, яким притаманні низькі темпи зростання споживчих цін та розвинутий фінансовий сектор, намагаються мінімізувати вплив резервних вимог в поточному управлінні грошово-кредитним ринком. Під впливом макроекономічних ситуацій та в процесі вдосконалення інструментів монетарного регулювання у більшості розвинених країн виокремилися такі тенденції в побудові системи обов'язкових резервів:

- наближення правових основ та інструментів впливу з-поміж різними країнами;
- гнучкість інструментів резервування;
- зниження норм обов'язкового резервування.

Яскравим прикладом зближення правових основ побудови системи обов'язкового резервування є заснування єдиної системи мінімальних резервів в країнах ЄС. Варто звернути увагу, що інструмент політики резервних вимог у Єврозоні має назву «мінімальні резерви». Важливою рисою системи мінімальних резервів є дотримання принципу платності. На залишки коштів на коррахунках у центральних банках нараховуються відсотки за ринковими ставками. Нарахування відсотків дозволяє наблизити мінімальні резерви до інструмента ринкового регулювання, оскільки він не має податкового характеру, а мінімальний залишок коштів, що необхідно утримувати банкам на коррахунках, здебільшого відповідає потрібному обсягові

ресурсів для виконання операційних платежів фінансової установи протягом дня [14, с. 326].

Вагомим аспектом підвищення гнучкості та лібералізації інструмента обов'язкового резервування у багатьох країнах є функціонування принципу усереднення резервів. Зазначений механізм використовується зокрема у США та країнах Євросоюзу. Позаяк у часовому просторі ціна ресурсу є неоднорідною, банківські установи мають право формувати обов'язкові резерви з урахуванням поточної ринкової ціни ресурсу, а також середніх значень виконання мінімальних резервів [13]. На практиці усереднення обов'язкових резервів сприяє підвищенню стабільності відсоткових ставок на міжбанківському ринку.

Визначальною рисою функціонування системи обов'язкових резервів у розвинених країнах виступають норми резервування, а саме їх обсяги. У країнах Євросоюзу середні норми резервування не перевищують 2 %. У Великобританії норми резервування є необов'язковими для банківських установ. Банки самі визначають обсяг резервних вимог перед початком кожного періоду резервування. Обсяг сформованих резервів має бути не меншим за встановлений центральним банком ліміт та повинен бути кратним 10 мільйонам фунтів стерлінгів. Важливо зазначити, що Банк Англії нараховує доходи у розмірі офіційної відсоткової ставки на середнє значення залишків резервних вимог. Таким чином, система резервування не використовується як монетарний інструмент, а здебільшого слугує джерелом додаткового доходу для банківських установ і механізмом підвищення платоспроможності та надійності банків [13].

У США резервні вимоги є обов'язковими не тільки для банків, але й для фінансових організацій, які мають зобов'язання, що входять до регламентованої бази резервування. Остання залежить від типу й розміру зобов'язання. Нормативи резервування диференційовані за прогресивним принципом і складають від 0 до 10 % обсягу бази резервування. Вагомою рисою системи обов'язкового резервування США є можливість формувати резерви за рахунок готівкових коштів [18].

В Японії суб'єктами системи резервування є всі депозитні установи, при цьому ставки резервування диференційовані залежно від суми залучених коштів, валюти залучення, ознаки резидента, терміну, а також від типу фінансової установи. Порівняно з іншими країнами структура норм резервування в Японії є найскладнішою, однак у цілому нормативи резервування є досить низькими – знаходяться у межах від 0,03 до 1,5 % [19].

Практика застосування обов'язкових резервів у США, Великобританії, Японії, країнах ЄС вказує на зменшення впливу інструмента на регулювання кредитної емісії та ліквідності банківської системи в короткостроковій перспективі. Часта зміна норм обов'язкових резервів та жорстке монетарне регулювання не дає потрібного ефекту. Для регулювання грошової маси використовують переважно ринкові інструменти впливу, для створення системи гарантування платоспроможності широко застосовується система страхування вкладів.

Висновки. Таким чином, обов'язкові резерви є важливим інструментом грошово-кредитної політики. Їх використання передбачає довгостроковий вплив на грошово-кредитний ринок країни. Аналіз застосування обов'язкових резервів в Україні вказує на недостатній розвиток ринкових інструментів регулювання фінансового сектора і необхідність застосування монетарних інструментів у комплексі з іншими адміністративними заходами для стабілізації дисбалансів грошово-кредитного ринку. Динаміка норм обов'язкових резервів в Україні свідчить про намагання центрального банку зменшити рівень вільної ліквідності, при цьому не обмежуючи наявну монетарну базу. Досвід країн з розвинутою економікою вказує на необхідність лібералізації механізму обов'язкового резервування. За останні роки монетарна політика в Україні була частково лібералізована, що виражено застосуванням принципу усереднення резервів, розширенням активів, які зараховуються на покриття резервів, запровадженням гнучкішого порядку їх формування та зберігання. Проте в умовах фінансової нестабільності НБУ нарощує обсяги застосування монетарних інструментів у процесі поточного регулювання грошово-кредитного ринку. На сьогодні важливим напрямом удосконалення обов'язкових резервів в Україні повинна стати їх переорієнтація на досягнення стратегічних цілей монетарної політики й одночасне підвищення ефективності застосування ринкових інструментів регулювання грошово-кредитного ринку. Важливим напрямом у застосуванні

інструмента обов'язкових резервів в Україні є подальша лібералізація механізму формування резервів, застосування механізму резервних вимог у комплексі з ринковими інструментами макроекономічного регулювання.

Список використаної літератури

1. IMF Working Paper Monetary and Capital Markets Department Central Bank Balances and Reserve Requirements Prepared by Simon Gray Authorized for distribution by Karl Habermeier February 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1136.pdf>
2. Банківська енциклопедія / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
3. Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні 11.12.2014 р. № 806 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>
4. Міщенко В.І. Ліквідність банківської системи України: Науково-аналітичні матеріали. – Вип. 12 / В.І. Міщенко, А.В. Сомик та ін. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 180 с.
5. Сомик А.В. Особливості інструменту мінімальних резервних вимог євросистеми / А.В. Сомик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 2. – С. 227-231.
6. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник // Кол. авт.: А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М.Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.
7. Про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку: постанова Правління НБУ від 16.06.2011 р. № 195 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_195500-11
8. Показники грошово-кредитної політики Національного банку України 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>
9. Про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку: постанова Правління НБУ від 20.06.2013 р. № 241 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0241500-13>
10. Про внесення зміни до постанови Правління НБУ від 19 вересня 2013 року № 371: постанова Правління НБУ від 8.08.2014 р. № 480 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0480500-14>
11. Про зміну порядку формування та зберігання обов'язкових резервів: постанова Правління НБУ від 18.12.2014 р. № 820 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0820500-14>
12. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляд: Науково-аналітичні матеріали. – Вип. 11 / В.С. Стельмах, В.І. Міщенко, В.В. Крилова, Р.М. Набок, О.Г. Приходько, Н.В. Гришук. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 220 с.
13. GUIDELINE OF THE EUROPEAN CENTRAL BANK of 20 September 2011 on monetary policy instruments and procedures of the Eurosystem [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/02011o0014-20130103-en.pdf>
14. Организация деятельности центрального банка: учебник / Г.Г. Фетисов, О.И. Лаврушин, И.Д. Мамонова; под. общ. ред. Г.Г. Фетисова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: КНОРУС, 2012. – 440 с.
15. Грей С., Телбон Н. Денежно-кредитные операции: Пособие по вопросам деятельности центральных банков № 24 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bankofengland.co.uk/education/Documents/ccbs/handbooks/pdf/ccbshb24_ru.pdf

16. Грошово-кредитна політика в Україні [Текст] : учбовий посібник / В.С. Стельмах, А.О. Спіфанов, Н.І. Гребеник; Ред. В.І. Міщенко. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2003. – 421 с.
17. Дзюблюк О. Грошово-кредитний механізм регулятивного впливу Національного банку України на динаміку економічного розвитку / О. Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2007. – № 3. – С. 294-311.
18. Офіційний сайт Федеральної резервної системи США – www.federalreserve.gov
19. Офіційний сайт Банку Японії – www.boj.or.jp/en

*Dmitry Gursky, postgraduate student, Department of Banking,
Kyiv National University of Trade and Economics*

CHARACTERISTICS OF MANDATORY RESERVES AS A TOOL OF MONETARY REGULATION IN UKRAINE

Abstract. *The article deals with the essence of required reserves as a tool of monetary policy, defined its functions, and impact on the financial market. Analyzed the national experience of introducing mandatory reserves, its dynamics, economic motives of establishment and impact on liquidity of the banking system. Author revealed the features of the order of formation required reserves in Ukraine; its qualitative features and ways to further improvement. Analyzed the influence of the current system required reserve liquidity to the banking system. In the article analyzed the international experience of monetary regulation, discovered promising aspects for improving the mechanism of required reserves in Ukraine.*

Keywords: *required reserves, banking system liquidity reserve norms, monetary instruments, minimum reserves.*

References

1. IMF Working Paper Monetary and Capital Markets Department Central Bank Balances and Reserve Requirements Prepared by Simon Gray Authorized for distribution by Karl Habermeier February 2011 [electronic resource]. – Access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1136.pdf>
2. Bankivska entsiklopediya / V.I. Mischenko, S.V. Naumenkova. – K.: Tsentr naukovih doslidzhen Natsionalnogo banku Ukraini: Znannya, 2011. – 504 s. – (Institutsiyni zasadi rozvitku bankivskoyi sistemi Ukraini).
3. Polozhennya pro poryadok formuvannya ta zberigannya obov'yazkovih rezerviv bankami Ukraini ta filyami inozemnih bankiv v Ukraini 11.12.2014 № 806 [electronic resource]. – Access: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>
4. Mischenko V.I. Likvidnist banksvskoi sistemi Ukraini: Naukovo-analitichni materialy. – Vip. 12 / V.I. Mischenko, A.V. Somik ta in. – K.: Natsionalniy bank Ukraini. Tsentr naukovih doslidzhen, 2008. – 180 s.
5. Somik A.V. Osoblivosti instrumentu minimalnih rezervnih vimog Evrosistemi / A.V. Somik // Visnik Universitetu bankivskoi spravi Natsionalnogo banku Ukraini. – 2013. – № 2. – S. 227-231.
6. Tsentralniy bank ta groshovo-kreditna politika. Pidruchnik / Kol. avt.: A.M. Moroz, M.F. Puhovkina, M.I. Savluk ta in.; Za red. d-ra ekon. nauk, prof. A.M. Moroza i kand. ekon. nauk, dots. M.F. Puhovkinoy. – K.: KNEU, 2005. – 556 s.
7. Pro deyakі pitannya reguluyuvannya groshovo-kreditnogo rinku: Postanova Pravlınnyya NBU vid 16.06.2011 № 195 [electronic resource]. – Access: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_195500-11
8. Pokazniki groshovo-kreditnoi politiki Natsionalnogo banku Ukraini 2015 r. [electronic resource]. – Access: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>
9. Pro deyakі pitannya reguluyuvannya groshovo-kreditnogo rinku: postanova Pravlınnyya NBU vid

- 20.06.2013 № 241 [electronic resource]. – Access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0241500-13>
10. Pro vnesennya zmini do postanovi Pravlinnya NBU vid 19 veresnya 2013 roku № 371: postanova Pravlinnya NBU vid 8.08.2014 roku № 480 [electronic resource]. – Access: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0480500-14>
11. Pro zminu porядku formuvannya ta zberigannya obov'yazkovih rezerviv: Postanova pravlinnya NBU vid 18.12.2014 № 820 [electronic resource]. – Access: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0820500-14>
12. Likvidnist banku: okremi aspekti upravlinnya ta svitoviy dosvid reguluvannya i naglyadu: Naukovo-analitichni material. – Vip. 11 / V.S. Stelmah, V.I. Mischenko, V.V. Krilova, R.M. Nabok, O.G. Prihodko, N.V. Grischuk. – K.: Natsionalniy bank Ukrayini. Tsentr naukovih doslidzhen, 2008. – 220 s.
13. GUIDELINE OF THE EUROPEAN CENTRAL BANK of 20 September 2011 on monetary policy instruments and procedures of the Eurosystem [electronic resource] – Access: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/02011o0014-20130103-en.pdf>
14. Organizatsiya deyatelnosti tsentralnogo banka: uchebnyk / G.G. Fetisov, O.I. Lavrushin, I.D. Mamonova; pod. obsch. red. G.G. Fetisova. – 4-e izd., pererab. i dop. – M.: KNORUS, 2012. – 440 s.
15. Grey S., Telbon N. Denezhno-kreditnyie operatsii. Posobie po voprosam deyatelnosti tsentralnyih bankov № 24 [electronic resource] – Access: http://www.bankofengland.co.uk/education/Documents/ccbs/handbooks/pdf/ccbshb24_ru.pdf
16. Groshovo-kreditna politika v Ukrayini : uchbovyy posibnyk / V.S. Stelmah, A.O. Epifanov, N.I. Grebenik; Red. V.I. Mischenko. – 2-e vid., pererob. i dop. – K. : Znannya, 2003. – 421 s.
17. Dzyublyuk O. Groshovo-kreditnyy mehanizm regulyativnogo vplivu Natsionalnogo banku Ukrayini na dinamiku ekonomichnogo rozvitku / O. Dzyublyuk // Zhurnal Evropeyskoyi ekonomiki. – 2007. – № 3. – S. 294-311.
18. Ofitsiyiny sayt Federalnoyi rezervnoyi sistemi SShA – www.federalreserve.gov
19. Ofitsiyiny sayt Banku Yaponiyi – www.boj.or.jp/en

*Гурский Д.Ю., аспирант кафедры банковского дела
Киевского национального торгово-экономического университета*

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬНЫХ РЕЗЕРВОВ В КАЧЕСТВЕ ИНСТРУМЕНТА РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОГО РЫНКА В УКРАИНЕ

***Аннотация.** В статье рассмотрена сущность обязательных резервов как инструмента монетарной политики, определены его функции, составляющие и влияние на финансовый рынок. Проанализирован отечественный опыт использования обязательных резервов, исследована динамика изменений нормативов резервирования, охарактеризованы экономические мотивы их введения и влияние на уровень ликвидности банковской системы. Автором раскрыты особенности действующего в Украине порядка формирования обязательных резервов, определены его качественные черты и пути дальнейшего усовершенствования. Проанализировано влияние действующей системы обязательного резервирования на показатели ликвидности банковской системы. На основе проанализированного международного опыта по вопросам внедрения монетарного регулирования денежного рынка обоснованы перспективные аспекты по совершенствованию механизма обязательных резервов в Украине.*

***Ключевые слова:** обязательные резервы, ликвидность банковской системы, нормативы резервирования, монетарные инструменты, минимальные резервы.*